

Wat Van Mij Overblijft

Wat je vergeet, verdwijnt niet.

The King of the Sofa

Wat van mij overblijft

1 De schaduw in het glas

De regen had de stad tot een verzameling spiegels gemaakt.

In elke winkelruit liep iemand met Greg mee. In elke plas bewoog een donkere gestalte op het ritme van zijn passen. Meestal zag hij alleen zichzelf, verwrongen door water en licht. Toch keek hij telkens opnieuw.

In de voorbije zestig uur had hij nauwelijks geslapen. Ergens moest hij op de bank zijn weggezakt, maar daarvan herinnerde hij zich niets. Hij voelde zand achter zijn oogleden en zijn spieren reageerden telkens een fractie te laat.

Slaaptekort, dacht hij. Hyperwaakzaamheid. Geen achtervolger.

De vaststelling hielp niet.

Hij sloeg rechtsaf zonder zijn tempo te veranderen. De smalle straat was leeg op een bezorger na, die onder een luifel met zijn telefoon stond te vloeken. Greg passeerde hem, telde twee geparkeerde wagens en keek in het zijraam van de derde.

Een schim gleed achter hem langs.

Greg draaide zich om.

Alleen de bezorger stond er nog. Verderop sloeg een los reclamebord tegen een gevel. De straatlantaarns maakten trillende kegels in de regen.

Hij dwong zichzelf door te lopen.

Zes uur eerder had op zijn keukentafel een map gestaan die daar de avond voordien niet had gelegen. Grijs karton, geen postzegel, geen naam. Alleen een code in zwarte blokletters: **J-17**.

Hij had de map niet meteen geopend. Eerst had hij zijn appartement gecontroleerd: slot, scharnieren, ramen, ventilatieroosters. Geen braaksporen. Het alarm registreerde geen toegang. De camera bij de voordeur gaf zeven minuten lang geen signaal, precies tussen 03.11 en 03.18 uur. Technisch defect, had hij gedacht, al wist hij hoe zelden een defect zich zo beleefd aan een tijdvak hield.

Daarna had hij latexhandschoenen aangetrokken en de map opengeslagen.

Foto's van kale kamers. Een metalen tafel met riemen. Elektroden, observatieglas, kinderen in te grote witte hemden. De beelden droegen datumcodes, maar geen plaatsnamen.

Op de twaalfde foto stond een jongen van een jaar of twaalf.

Smal gezicht. Kort donker haar. Een klein litteken door de linker wenkbrauw.

Greg had onwillekeurig hetzelfde litteken aangeraakt.

Onder de foto stond: *Subject J-17 — geconditioneerde compartimentering stabiel.*

De woorden hadden niets in hem geopend. Dat was het ergste. Geen herinnering, geen schok van herkenning. Alleen een witte, gladde plek waar iets had moeten zitten.

Hij was naar de keuken gelopen om koffie te zetten. Toen hij opnieuw op de klok keek, waren er ruim anderhalf uur voorbij. De mok op het aanrecht was koud. Het keukenraam stond open; regen had donkere vlekken op de vloer gemaakt.

Op de badkamerspiegel stond één woord, met een natte vinger door de condens getrokken.

TERUG

Hij had het weggeveegd voordat hij bedacht dat hij er een foto van had moeten maken.

Om 16.42 uur rinkelde zijn telefoon. Het scherm toonde geen nummer. Greg nam op zonder iets te zeggen.

Eerst hoorde hij alleen ademhaling. Toen klonk een zachte tik, gevolgd door zijn eigen stem.

‘Als je dit hoort, heb je de map geopend.’

De stem was onmiskenbaar de zijne, maar de vlakke cadans herkende hij niet. Op de achtergrond bromde een verwarmingsketel of een oude koelkast.

‘Ga niet naar de politie. Vertrouw niet op wat je je herinnert. En als je denkt dat iemand je volgt—’

Een schurend geluid slikte enkele woorden in.

‘Je had me niet mogen vinden.’ Er volgde een trage ademtocht. ‘Maar nu je me gevonden hebt, doe dan precies wat je vroeger deed.’

De opname stopte. Greg had teruggebeld, hoewel hij wist dat het nutteloos was. Het nummer bestond niet.

Nu liep hij door de regen en probeerde hij te bepalen wat *vroeger* betekende.

Zijn oude vak zat nog in zijn lichaam, ook al had hij het jaren geleden afgezworen. Geen vaste route. Geen plotselinge sprint. Gebruik glas om achter je te kijken; dwing een mogelijke volger tot een keuze; ga drie keer links en controleer wie hetzelfde doet. De procedures kwamen moeiteloos terug. Wie hem ze had geleerd niet.

Bij een nachtwinkel ging hij naar binnen en kocht water. Op het bolle beveiligingsscherm boven de kassa zag Greg zichzelf bij de koeling, uitgerekt en kleurloos. Achter hem bewoog iets donkers langs de deur.

Hij keek om. Een vrouw met een paraplu stapte naar buiten.

Op het scherm bleef de donkere vorm nog een tel staan.

Beeldvertraging, dacht hij. Goedkope apparatuur.

Hij betaalde en vroeg hoe laat het was, hoewel de cijfers op de kassa voor hem oplichtten.

‘Kwart over acht,’ zei de verkoper.

Greg knikte alsof dat antwoord ergens bij paste.

Buiten was de regen fijner geworden. Het water trok zilveren draden door het licht. Hij dronk zonder dorst en liep naar een drukker verkeersader. Daar liet hij zich opnemen in een stroom van jassen en paraplu's. De mensenmassa bood dekking, maar ook honderd vluchtige gezichten waarin hij iemand bekends kon menen te zien.

Bij een bushokje bleef hij staan. In het glas verscheen zijn bleke profiel. Achter zijn schouder stond een man met dezelfde lengte, dezelfde houding, het hoofd net zo schuin.

Greg draaide zich om.

Een bus schoof grommend langs de halte. Toen die voorbij was, stond er niemand.

Zijn hart ging tekeer. Hij legde twee vingers tegen zijn hals: snel, regelmatig. Geen pijn op de borst. Geen benauwdheid. Alleen angst en te veel adrenaline.

Opnieuw keek hij naar het glas. Nu zag hij alleen zichzelf en de rode achterlichten in de straat.

Hij kon naar een hotel gaan, de deur blokkeren en eindelijk slapen. Hij kon een arts bellen en vertellen over de verloren minuten. Hij kon de map verbranden.

Maar zijn eigen opgenomen stem had niet gezegd dat hij zich moest verbergen. Ze had hem verwezen naar iets wat hij vroeger deed.

Er was één plaats die aan die omschrijving beantwoordde.

Het schuiladres was al negen jaar buiten gebruik. Een rijhuis nabij de oude spoorzone, gekocht via twee lege vennootschappen en vergeten toen de afdeling werd opgedoekt. Geen netwerk, twee uitgangen.

Greg stopte de lege fles in een afvalbak en stak de straat over.

In het donkere raam van een gesloten apotheek stak zijn weerspiegeling tegelijk met hem over.

Hij keek niet nog eens.

2 Het huis dat hem kende

De voordeur van het schuiladres had een ander slot dan negen jaar geleden. Dat hoefde niets te betekenen; gebouwen veranderden ook zonder samenzwering. Greg probeerde het niet en liep door.

Aan het einde van de straat stak hij over en kwam via het steegje achter de huizen terug. De poort hing scheef zoals vroeger. Zijn handen vonden in het donker een roestige schuif, tilden die drie millimeter op en duwden pas toen. De poort gaf zonder geluid mee.

Procedureel geheugen, dacht hij. Het lichaam kon routines bewaren waarvoor het bewuste geheugen geen verhaal meer had.

In de keuken drukte hij tegen de kromgetrokken hoek van het raam en schoof een metalen strip langs de grendel. Het ging in één vloeiende beweging. Wanneer had hij dit voor het laatst gedaan?

Het huis rook naar pleisterstof en koude as. Hij liet zijn telefoonlamp laag over de vloer gaan. Geen verse modder bij het raam. Geen afdrukken behalve vage banen in het stof en één scherpe schoenafdruk die naar de gang wees.

Greg zette zijn voet naast de scherpe afdruk. Maat en profiel kwamen overeen: drie schuine groeven, afgebroken bij de buitenrand zoals bij zijn rechterschoen.

Dat bewees weinig. Dit was een voormalig schuiladres; misschien had hij de afdruk jaren geleden gemaakt. Alleen lag er nauwelijks stof in de groeven.

Hij volgde het spoor.

In de voorkamer stonden de metalen rekken nog tegen de muur. Een tafel, twee stoelen, een kaart van de stad onder vergeeld plastic. Iemand had vier locaties met rode potloodcirkels gemarkeerd: Gregs appartement, het schuiladres, een kantoorgebouw bij het kanaal en een verlaten kliniek aan de stadsrand. Naast het kantoorgebouw stonden de initialen **E.M.**

Op tafel lag een smalle, geopende dossiermap met dezelfde code als thuis. J-17.

Greg raakte die niet aan. Eerst fotografeerde hij de kamer en controleerde deurposten en stopcontacten. In het bovenste rek vond hij een kleine camera met lokale opslag, aangesloten op een accu en een omvormer waarvan de ventilator zacht zoemde.

Hij haalde de geheugenkaart eruit en stak die via een kleine adapter in zijn telefoon.

Er stonden drie opnamen op. De eerste was van die middag. Het beeld schokte terwijl Gregs handen de camera aan het rek bevestigden. Daarna liep hij uit beeld. Om 15.07 uur zag hij zichzelf de kamer opnieuw binnenkomen.

De man op het scherm droeg dezelfde jas, maar droog. Hij zette de J-17-map neer en keek recht in de lens. Zijn gezicht was kalm. Niet leeg, niet verdwaasd — doelgericht. Hij zei iets, maar de camera had geen microfoon. Vervolgens verliet hij de kamer.

Op de tweede opname, om 15.31 uur, kwam hij terug met een papieren zak. In de derde legde hij een kleine bandrecorder en een prepaid telefoon op tafel. Daarna hield hij een vel papier omhoog. De boodschap was kort en duidelijk:

WACHT OP HAAR.

Greg zette het beeld stil.

De hele middag had hij volgens zijn herinnering thuis aan de keukentafel gezeten. Tegen vier uur had hij de koude koffie ontdekt en het open raam gesloten.

De rit alleen al duurde twintig minuten.

In de papieren zak zat een ongeopend kaasbroodje en een kassabon van de bakker bij het station. Tijd: 15.24 uur. Onderaan stond dat er contant was betaald. Greg vouwde de bon terug alsof hij zich eraan kon snijden.

Drie bewijzen, dacht hij. Beeld, tijdstip, schoenafdruk. Geen ervan vertelde hem waarom.

De bandrecorder was een oud dictafoonmodel met nieuwe batterijen. Greg drukte op afspelen.

Zijn stem vulde de kamer.

‘Mijn naam is Greg Marens. Het is woensdag, veertien uur drieënvijftig. Ik heb zojuist negentien minuten verloren.’

Een ademhaling, beheerst maar zwaar.

‘De map is geen boodschap van buitenaf. Ik denk dat ik die zelf heb samengesteld. Ik weet nog niet waarom. Als ik opnieuw tijd verlies, voer ik het protocol uit.’

Papier ritselde.

‘Eva Meers heeft delen van het J-17-archief. Ik heb haar gevraagd mij te observeren zonder contact te leggen. Als ik haar niet herken, moet ze de woorden “witte kamer” gebruiken. Het woord TERUG op de badkamerspiegel is van mij. Het betekent: ga naar het schuiladres. Volg het bewijs, ook als je deze opname niet gelooft.’

De opname haperde. Daarna klonk alleen het zachte draaien van de band.

Greg drukte op stop.

Zijn eerste gevoel was geen opluchting, maar verraad. Iemand had beslissingen genomen met zijn handen en zijn stem. Dat die iemand eveneens Greg heette, maakte het erger.

Hij controleerde de prepaid telefoon. In het oproeplogboek stond één uitgaand gesprek, om 16.42 uur, naar zijn eigen nummer. In de map met geluidsbestanden vond hij een opname van achtendertig seconden. De ademhaling, het gezoem van de omvormer en elk woord van het telefoontje kwamen overeen. Een eenvoudige automatiseringsapp had op het ingestelde tijdstip zijn nummer gebeld, de nummerweergave onderdrukt en de opname afgespeeld.

De bedreiging was geen gesprek geweest. Hij had de boodschap zelf opgenomen, hier in deze kamer, en het toestel geprogrammeerd om die af te spelen.

Achter in de kamer hing een rechthoekige spiegel. Het glas was verweerd, de zilverlaag langs de randen zwart uitgeslagen. Greg zag een man die ouder leek dan vanmorgen. Regenwater liep uit zijn haar langs zijn slaap.

Hij bracht zijn hand omhoog.

De weerspiegeling volgde.

Toch meende hij dat er ruimte tussen beide bewegingen zat. Geen volle seconde, nauwelijks meetbaar — alsof het beeld eerst moest besluiten hem te gehoorzamen.

Greg filmde zichzelf terwijl hij driemaal met zijn vingers knipte en speelde het beeld vertraagd af. Geen afwijking.

Natuurlijk niet. Een spiegel kon niet achterlopen. Zijn vermoeide brein wel.

Op tafel begon de prepaid telefoon te trillen.

Greg keek naar het toestel tot het zweeg. Vijf seconden later begon het opnieuw. Hij nam op.

‘Met Greg.’

‘Ik ben Eva Meers,’ zei een vrouw. ‘Ik kom achterom. Sla niet wanneer je me ziet.’

In de gang kraakte een vloerplank.

Greg hield de telefoon vast en pakte met zijn vrije hand de metalen zaklamp van het rek.

Een vrouw van midden veertig verscheen in de deuropening van de voorkamer. Ze had kort donkerblond haar en droeg een druipende regenjas. Haar handen waren zichtbaar en leeg. Om haar hals hing een perskaart.

Eva Meers.

‘Je had de achterdeur niet vergrendeld, zoals afgesproken,’ zei ze. Haar stem kwam tegelijk uit de telefoon en uit de deuropening. Greg verbrak de verbinding.

‘U volgt mij.’

‘Al sinds gisteravond.’ Ze keek naar de zaklamp in zijn hand. ‘Op jouw verzoek.’

‘Ik heb u nog nooit gezien.’

‘Witte kamer,’ zei ze.

Iets in haar gezicht verstrakte, geen verbazing maar bevestiging. Ze haalde langzaam een kleine envelop uit haar binnenzak en legde die op de vloer tussen hen in.

‘Gisteren om 22.16 uur kwam je naar mijn kantoor,’ zei ze. ‘Je kende mijn onderzoek naar J-17. Je gaf me het nummer van de prepaid telefoon die je hier zou achterlaten, en dit adres. Daarna vroeg je mij je te schaduwen.’

Greg keek naar de envelop, maar bewoog niet.

‘Waarom?’

‘Omdat je wilde weten wat je deed op de momenten die je niet kon onthouden.’

De regen tikte tegen het raam. In de spiegel stonden ze allebei bewegingloos: Greg met de zaklamp, Eva in de deuropening. Twee echte mensen, exact waar ze hoorden te staan.

‘En?’ vroeg hij. ‘Wat deed ik?’

Eva keek niet naar hem, maar naar de open J-17-map op tafel.

‘Je zocht degene die het programma heeft geleid,’ zei ze. ‘Vannacht heb je zijn naam gevonden: Simon Klerk.’

3 De naam achter het nummer

‘Gevonden als in: zijn naam ontdekt?’ vroeg Greg. ‘Of heb ik hem gesproken?’

‘Alleen zijn naam.’ Eva hing haar regenjas over de rugleuning en kwam verder de kamer in. ‘Dat is al erg genoeg.’

Uit haar schoudertas haalde ze een dunne laptop, een cassette in een doorzichtig hoesje en een dossier dat ouder was dan de twee mappen op tafel. Het papier was geel langs de randen. Op de kaft stond met blauwe balpen **JANUS — NIET Vernietigen**.

‘Mijn moeder werkte als verpleegkundige in de kliniek waar Project Janus werd uitgevoerd,’ zei Eva. ‘Officieel begeleidde men er kinderen die na een ongeval, verlies of mishandeling met geheugen- en angstklachten kampten. In werkelijkheid gebruikte Klerk juist die kwetsbaarheid. Zes dagen geleden, kort na haar dood, vond ik dit archief achter een dubbele wand in haar kleerkast.’

‘En u stuurde het naar mij.’

‘Via je volledige naam en administratienummer heb ik je opgespoord. Drie dagen geleden spraken we kort via een beveiligde verbinding. Je bevestigde enkele gegevens en vroeg mij de scans te sturen. Geen papieren map. Die heb je zelf afgedrukt en samengesteld.’

Greg keek naar de scherpe vouwen in het grijze karton. Iets in hem verzette zich tegen de eenvoud van die verklaring. Een indringer was angstaanjagend, maar tenminste een afzonderlijke vijand. Dit betekende dat zijn eigen handelingen buiten het bereik van zijn herinnering lagen.

‘Gisteravond belde je mij,’ ging Eva verder. ‘Je zei dat je in oude dienstarchieven de koppeling met Klerk, zijn stichting en de kliniek had gevonden. Daarna kwam je naar mijn kantoor. Je sprak beheerst, maar je bleef de tijd vragen. Je liet mij beloven dat ik je zou volgen zodra je weer vertrok.’

‘De vrouw bij de nachtwinkel.’

‘Dat was ik.’

‘Ik zag je vanmiddag ook meermaals bij dit huis,’ vervolgde Eva. ‘Eerst met de camera en de map, later met de papieren zak. Je had uitdrukkelijk gezegd dat ik buiten moest blijven tot je na donker terugkwam en de herkenningzin hoorde. Daarom wachtte ik.’

‘Waarom liet u mij doorgaan?’

Eva aarzelde. ‘Omdat je mij ervan overtuigde dat je een spoor voor jezelf aanlegde. Je zei dat ik alleen moest ingrijpen als je jezelf of iemand anders in gevaar bracht. Achteraf weet ik niet of ik daar goed aan heb gedaan.’

Het was geen verdediging, eerder een bekentenis. Greg legde de zaklamp neer.

Eva schoof drie documenten naast elkaar. Het eerste was een plaatsingsbevel met zijn volledige naam, geboortedatum en een oud administratienummer. Het tweede koppelde dat nummer aan **J-17**. Op het derde stond een medische beschrijving: het litteken door zijn linker wenkbrauw, een halvemaanvormig litteken achter zijn oor en een breuk in zijn rechterpols die scheef was genezen.

Greg draaide zijn pols. Bij kou trok die nog altijd.

‘Handtekeningen kunnen worden vervalst,’ zei Eva. ‘Daarom heb ik ook het archief van de toenmalige jeugdzorg geraadpleegd, dat losstond van Janus. De plaatsingsdatum en het administratienummer kloppen. De foto van jou zit op een origineel contactvel. Ik kan niet bewijzen wat jij je herinnert, maar wel dat jij als J-17 geregistreerd stond.’

De kamer leek smaller te worden. Greg legde zijn handpalmen op het hout en benoemde wat hij voelde: kou, een kras, opgedroogde verf. De tastbare dingen bleven waar ze waren.

‘Wat betekent “primaire laag operationeel, secundaire laag geïsoleerd”?’ vroeg hij.

‘Binnen Janus? Wat Klerk wilde dat het betekende. Het is projectjargon, geen erkende diagnose.’ Eva koos haar volgende woorden met zorg. ‘Geheugen is geen film die onbeschadigd in een kast ligt. Wanneer we ons iets herinneren, bouwen we het opnieuw op. Extreme stress kan de aandacht vernauwen. Mensen kunnen zich van zichzelf of hun omgeving vervreemd voelen en gaten hebben voor autobiografische gebeurtenissen. Een bekende geur, ruimte of zin kan bepaalde flarden toegankelijker maken. Dat is iets anders dan een tweede mens creëren.’

‘Maar ik heb mezelf gebeld zonder dat ik het weet.’

‘Ja. Je hebt handelingen verricht die je nu niet herinnert. Dat moeten artsen zorgvuldig onderzoeken. Maar een geheugenlacune bewijst niet dat er letterlijk iemand anders in je woont.’

Greg keek naar de spiegel. ‘En als ik iemand met mijn gezicht zie?’

‘Dan is wat je ervaart werkelijk. Dat maakt die figuur nog geen tweede persoon en de verklaring nog niet bovennatuurlijk.’

Ze stopte de cassette in de bandrecorder. Eerst kwam ruis. Daarna klonk een vriendelijke mannenstem, zo nadrukkelijk geduldig dat elk woord als een instrument voelde.

‘Als iemand de kamer opent, wat zeg je dan?’

Een kind haalde adem.

‘Je had me niet mogen vinden.’

‘Nog eens,’ zei de man. ‘Lager. Zonder gevoel.’

De jongen herhaalde de zin.

Greg voelde het bloed uit zijn gezicht trekken. Zijn volwassen opname had niet alleen zijn stem gedragen. Ze had een zin herhaald die hem op zijn twaalfde was ingeprent.

Op de band sloeg een deur dicht. Een vrouw fluisterde dicht bij de microfoon: ‘De originelen gaan naar vier-zeventien. Achter de stilstaande tijd.’ Eva verstijfde; ze herkende de stem van haar moeder. Daarna kraste een potlood over papier.

Eva haalde een kindertekening uit de envelop die ze had meegebracht. Een scheve klok. De wijzers op 4.17. In de hoek stond een kleine, hoekige G.

Ze opende op haar laptop het bouwplan dat Greg haar de vorige nacht vanuit het oude dienstarchief had doorgestuurd. Haar moeders papieren vermeldde alleen de noordvleugel; op dit plan stond aan het einde daarvan observatieruimte 417.

‘Dezelfde dekmantelorganisatie bezat later zowel de kliniek als dit schuiladres,’ zei Eva. ‘De afdeling waar jij als volwassene werd opgeleid, hergebruikte gebouwen, procedures en soms zelfs mensen uit Janus. Daarom kende je deze plek.’

Bij het digitale bouwdoosje zat een recente mededeling. Om zeven uur de volgende ochtend zou een aannemer het pand vrijmaken. Een uur later begon de sloop van de noordvleugel.

Simon Klerk stond nog altijd als adviseur vermeld bij de stichting die eigenaar was van de grond.

‘Hij weet wat er morgen verdwijnt,’ zei Greg.

Eva verstuurde kopieën naar haar hoofdredacteur, een advocaat en een onderzoeker met wie ze eerder had gewerkt. Ze stelde een automatisch bericht in voor het geval ze niet binnen drie kwartier reageerde en activeerde locatiedeling.

‘Jij hoeft niet mee,’ zei ze.

Greg keek naar de jongen op de foto. Hij wachtte op herkenning, maar er kwam niets waarop hij zonder meer kon vertrouwen. Alleen documenten, een stem op een band en een getekende klok.

‘Als ik thuisblijf,’ zei hij, ‘blijf ik de rest van mijn leven naar iedere spiegel kijken.’

4 Achter de stilstaande tijd

De oude kliniek lag achter bouwhekken en onwortelde struiken. In het licht van de straatlantaarns stonden de graafmachines als slapende dieren met gebogen koppen. Aan het hek hing een bord: **SLOOPWERKEN — VERBODEN TOEGANG.**

Een zijdeur stond op een kier.

Greg hurkte bij het slot. Het hout rond de dagschoot was vers gesplinterd. Vanbinnen kwam een zwakke geur van brandstof. In de hal lag een half verkoolde stapel administratiemappen; iemand was al met de opruiming begonnen.

‘Klerk is ons voor,’ zei hij.

Eva belde onmiddellijk 112, meldde een vermoedelijke brandstichting en gaf hun locatie door. Daarna raakte ze de camera op haar telefoon aan. ‘De hulpdiensten zijn onderweg. Mijn redactie kijkt mee.’

Binnen roken de gangen naar nat pleisterwerk, schimmel en brandstof. Hun lampen gleden over afgebladderde kindertekeningen: zonnen, huizen, dieren zonder ogen. Hij kreeg geen volledige herinnering, alleen lichamelijke reacties zonder verhaal — een droge mond, druk achter zijn ogen, de onweerstaanbare neiging zijn voetstappen te tellen.

Op de vierde verdieping begon een tl-buis te zoemen. Iemand had een noodvoeding aangesloten. Het licht sprong aan, armatuur na armatuur, alsof de gang hen zag aankomen.

Kamer 417 lag achter een deur met een smal venster. Binnen stond een tafel tegenover een grote wand van observatieglas. Boven de deur hing een ronde klok. De wijzers stonden stil op zeventien minuten over vier.

Greg zette één stap naar binnen.

Zijn spiegelbeeld zette die stap ook. Toch zag hij in het donkere glas, net achter zijn eigen schouder, de omtrek van een man met zijn gezicht.

Hij draaide zich om. Niemand. Hoog boven het observatieglas brandde een rood cameralampje.

Uit een verborgen luidspreker klonk Klerks stem.

‘Primaire laag: operationeel. Secundaire laag: naar voren.’

De woorden openden geen geheime deur. Ze troffen angst die al bestond. Gregs zicht vernauwde; de randen van de kamer verdwenen en het spiegelbeeld leek donkerder te worden, alsof schaduw zich onder zijn huid verspreidde.

De figuur in het glas glimlachte. Greg niet.

Hij wist dat een spiegel niet uit zichzelf kon bewegen. Hij wist dat hij inmiddels meer dan zestig uur nauwelijks had geslapen. Die kennis bleef bestaan, maar bereikte het deel van hem dat bang was niet meer.

‘Wie ben jij?’ vroeg hij.

Het antwoord vormde zich met zijn eigen stem. Greg wist niet of hij het hoorde of dacht.

‘Wat jij achterliet.’

‘Zitten er twee mensen in mij?’

‘Nee. Er was altijd maar één kind. Zij leerden hem dat hij niet alles tegelijk mocht voelen.’

Flarden schoten door Greg heen: de geur van ontsmettingsmiddel, een hand in zijn nek, een jongen met een donkere moedervlek op zijn wang achter glas. Gregs eigen vinger drukte op een rode knop; achter de ruit doofde een lamp en de jongen kromp ineen. Daarna zag hij een vrouwenhand die de klok van de muur tilde. Geen van die beelden was een betrouwbare opname. Elk ervan kon door de documenten zijn aangevuld. De angst zelf was werkelijk, maar bewees niets over hun juistheid.

‘Waarom volgde je me?’

‘Omdat je opnieuw wilde vluchten.’

‘Wat gebeurt er als ik je toelaat?’

De schim legde zijn hand tegen de binnenzijde van het glas.

‘Dan doet het pijn. Daarna moeten we leren het te dragen.’

Greg hief zijn eigen hand. Zijn vingers troffen koud, hard glas. Er kwam geen licht en niets brak open. Hij voelde alleen zijn handpalm, zijn adem en een hartslag die geleidelijk vertraagde.

‘Greg.’ Eva’s stem kwam van ver. ‘Kijk naar mijn lamp. Zeg wat je ziet.’

Hij dwong zijn blik naar de lichtcirkel op de vloer. ‘Gebroken tegels.’

‘Nog iets.’

‘Een rode draad. Stof. Jouw schoen.’

De kamer kreeg weer randen. In het glas stond zijn weerspiegeling met de hand tegen de zijne. Toen Greg zijn arm liet zakken, deed de man in de spiegel dat op hetzelfde ogenblik.

Hij keek naar de klok.

‘Achter de stilstaande tijd.’

Eva tilde de klok van haar haak. In de muur zat een metalen plaatje met vier overschilderde schroeven. Achter het plaatje vonden ze een smalle nis met een metalen koker en zes gelabelde audiobanden.

‘Dank jullie,’ zei Klerk via de luidspreker. ‘Ik wist dat haar moeder hier iets had verborgen. Alleen niet waar.’

Een deur naast het observatieglas zwaaide open.

‘Leg neer,’ zei de man die binnenstapte.

Simon Klerk was kleiner dan Greg zich hem uit de stem had voorgesteld. Zijn witte haar plakte aan zijn voorhoofd. In zijn ene hand hield hij een breekijzer; naast zijn voet stond een geopende jerrycan.

‘U kwam de originelen vernietigen,’ zei Eva.

‘Ik kwam opruimen wat jouw moeder had verborgen.’

Klerk keek naar Greg. ‘En je lichaam reageerde nog steeds op de oude woorden. Zo waardeloos was ons werk blijkbaar niet.’

‘U hebt geen tweede persoon gemaakt,’ zei Greg.

Een glimlach trok aan Klerks mond. ‘Dat heb ik in de echte verslagen nooit beweerd. We leerden proefpersonen functioneren terwijl gevoel en autobiografische herinnering niet in de weg zaten. “Gesplitste respons” klonk goed voor de geldschietters.’

In zijn ooghoek zag Greg dat Eva haar telefoon iets hoger in haar borstzak schoof. De camera bleef vrij.

‘U maakte kinderen bang en noemde hun overlevingsreactie een succes,’ zei ze.

‘Wij maakten bruikbare mensen van beschadigd materiaal.’

De woorden waren nog niet uit zijn mond of Greg wist dat Klerk ze niet kon terugnemen.

Greg ging tussen Klerk en Eva staan. Achter hem opende ze de koker. Binnen lagen een namenregister, opdrachten met vervalste toestemmingen en twee enveloppen met negatieven. Op een contactvel herkende Greg bij code J-16 de jongen met de moedervlek; in het register stond naast die code de naam Ruben de Winter. Eva fotografeerde de eerste bladzijden. Bij iedere opname verscheen kort een vinkje: verzonden.

Klerk pakte de jerrycan op en goot brandstof over de tafel en de losse papieren.

‘De koker,’ zei hij.

‘De kopieën zijn al weg,’ zei Eva.

‘Kopieën roepen twijfel op. Originelen scheppen problemen.’

De vlam van zijn aansteker verscheen.

Greg wierp zich niet op hem. Hij rukte de poederblusser uit zijn houder en sloeg met de metalen bodem het glas van de handbrandmelder stuk. Een schelle bel barstte los. Eva trok de koker tegen haar borst en riep in haar telefoon de verdieping en het kamernummer.

Klerk liet de aansteker vallen. De brandstof vatte met een doffe zucht vlam.

De eerste straal uit de blusser miste. De tweede sloeg het vuur plat en hulde de kamer in een witte wolk. Door het alarm heen klonken beneden deuren en stemmen; de agenten en brandweerlieden die Eva vóór het binnengaan had gewaarschuwd, waren het gebouw binnengekomen.

Klerk kwam met het breekijzer op Greg af, maar bleef staan toen blauwe lichtflitsen over het plafond gleden. Eva hield haar telefoon zichtbaar omhoog.

‘Uw stem staat niet alleen op die oude banden,’ zei ze.

Agenten riepen dat iedereen zijn handen moest tonen. Klerk keek naar de smeulende tafel, de jerrycan en de koker in Eva’s armen. Voor het eerst leek hij niet te weten welk bevel de werkelijkheid moest gehoorzamen.

Hij liet het breekijzer vallen.

Greg stak zijn handen omhoog. In het observatieglas zag hij Klerk, Eva en zichzelf, allemaal wit van het bluspoeder, met achter hen de binnenstormende agenten. Geen enkel spiegelbeeld bleef achter.

De oude angst was er nog. Die verdween niet omdat een deur was geopend of een man werd gearresteerd.

Maar naast de angst lag nu iets anders: het register tegen Eva’s borst en de zekerheid dat de waarheid niet langer uitsluitend van zijn geheugen afhing.

5 Namen

Toen Greg opnieuw wakker werd, was het licht wit en onbeweeglijk.

Geen flikkerende lantaarn. Geen spiegel die te laat reageerde. Alleen een plafondlamp boven een ziekenhuisbed en het zachte ritme van een monitor. Een verpleegkundige vroeg hoe hij heette, welke dag het was en waar hij dacht dat hij zich bevond. Zijn naam wist hij. Voor de datum had hij twee pogingen nodig.

Hij had bijna negentien uur geslapen.

De arts vertelde dat hij uitgeput en uitgedroogd was. Bloedonderzoek, een toxicologische screening en het eerste neurologische onderzoek leverden geen acute verklaring op. Omdat Greg melding maakte van verloren tijd, hoofdpijn en vreemde waarnemingen, bleef hij enkele dagen ter observatie en werd verder neurologisch en psychiatrisch onderzoek gepland. De psychiater noemde een dissociatieve ontregeling een mogelijke verklaring, waarschijnlijk verergerd door angst en slaapgebrek. Ze formuleerde voorzichtig. Een werkhypothese was geen vonnis, zei ze, en een herinnering was nog geen bewijs.

De onderzoekers maakten hetzelfde onderscheid.

Zijn getuigenis wees hun de weg, maar droeg de zaak niet alleen. De telefoon bevatte zijn opname en het uitgaande gesprek naar zijn eigen nummer. De drie opnamen van de camera in het schuiladres toonden Greg telkens alleen. Eva’s observaties, de kassabon en de verse schoenafdruk pasten bij dezelfde tijdlijn. Op geen enkel beeld stond een tweede Greg.

Ook in zijn appartement vonden rechercheurs geen spoor van een indringer. De voordeurcamera was met zijn eigen beheerderscode onderbroken en het logboek van zijn printer toonde dat de bladen van de map om 03.14 uur waren afgedrukt. Op de spiegel was na het schoonmaken niets meer te onderzoeken, maar in de dictafoonopname had Greg zelf gezegd dat **TERUG** van hem kwam. Hij leerde de vastgestelde feiten aanvaarden zonder er een volmaakte herinnering bij te verzinnen.

Het strafonderzoek groeide langzaam. In een opslagplaats van Klerks stichting vonden rechercheurs patiëntregisters, rekeningen, filmrollen en dozen met genummerde polsbandjes. Een voormalig laborant bevestigde hoe kinderen onder druk waren gezet. Andere medewerkers legden verklaringen af toen duidelijk werd dat de originele opnamen bewaard waren gebleven.

Sommige oude feiten konden niet meer afzonderlijk worden vervolgd. Andere werden ondersteund door medische gegevens, documenten en meerdere onafhankelijke getuigen. De poging tot brandstichting, de bedreiging en de vernietiging van bewijsmateriaal waren recent en op beeld vastgelegd.

Greg volgde het nieuws niet dagelijks. Dat had hij in therapie geleerd.

Zijn behandeling verliep in fasen: eerst veiligheid, regelmatig eten en slaap; pas daarna was er voorzichtig ruimte voor wat zich als herinnering aandiende. Er kwamen flarden, beelden en lichaamssensaties boven, maar niemand behandelde die als een onbeschadigde opname. Soms ontbrak het geluid. Soms stond een deur in zijn herinnering links, terwijl ze volgens een bouwplan rechts zat.

In een schrift maakte hij drie kolommen.

Wat ik mij herinner.

Wat bevestigd is.

Wat ik nog niet weet.

De derde kolom was de moeilijkste. Later werd ze de eerlijkste.

Het namenregister leidde naar Ruben de Winter, de jongen uit Gregs flard in kamer 417. Hij bleek nog in leven. Tijdens hun eerste ontmoeting zaten hij en Greg lange tijd zwijgend tegenover elkaar.

‘Ik dacht dat ik op een knop had gedrukt waardoor ze jou pijn deden,’ zei Greg uiteindelijk.

Ruben schudde zijn hoofd. ‘De knop zette alleen een lamp uit. Klerk zei tegen jou dat jij de stroom bediende. Tegen mij zei hij dat jij vrijwillig wegliep.’

Ze beseften tegelijk wat het doel was geweest: niet alleen angst, maar schuld. Een kind dat zichzelf de schuld gaf, stelde minder vragen aan de volwassene die loog.

Ruim twee jaar later werd Klerk veroordeeld voor de feiten die door de rechtbank bewezen werden geacht, waaronder mishandeling, wederrechtelijke vrijheidsberoving en de recente poging om bewijsmateriaal te vernietigen. De rechter benadrukte dat de zaak niet op Gregs herinneringen rustte, maar op registers, opnamen, getuigen en Klerks eigen woorden.

Greg voelde geen triomf toen het vonnis viel. Alleen ruimte, alsof een toestel dat jarenlang ergens achter een muur had gebromd eindelijk was uitgeschakeld.

Op de plaats van de kliniek kwam een kleine herdenkingstuin. Overlevenden mochten zelf beslissen of hun naam zichtbaar werd. In een lage stenen muur waren, met hun toestemming of die van nabestaanden, de teruggevonden namen gegraveerd. Achter een heldere glazen plaat lagen een kindertekening, een oude sleutel en een vergeeld etiket.

J-17.

Naast het nummer stond nu: **Greg Marens — overlevende.**

Hij legde twee vingers tegen het glas. In de weerspiegeling raakte zijn hand op precies hetzelfde ogenblik het oppervlak. Geen vertraging. Geen glimlach die niet van hem was. Alleen een man die niet alles wist, maar niet langer behoefde weg te lopen.

Achter hem ritselden de jonge bomen in de wind.

Greg liet zijn hand zakken. Zijn spiegelbeeld deed hetzelfde.

Voor het eerst vroeg hij zich niet af welk deel van hem terugkeek. Wat van hem overbleef, was geen nummer en geen functie, maar één mens die zelf bepaalde wat hij met de waarheid zou doen.